

Nr 140.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels särskilda förmåner för värnpliktiga vid tjänstgöring å ubåt, dels ock särskild gottgörelse till vissa värnpliktiga för deltagande i minsvepningsarbete.

(1:a avd.)

1:o) **Särskilda förmåner för värnpliktiga vid tjänstgöring å ubåt.** I propositionen nr 198 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 mars 1944, föreslagit riksdagen medgiva (punkt 1), att värnpliktig vid tjänstgöring å ubåt vid rörlig förläggning må från och med den 1 april 1944 tills vidare uppbära särskild ersättning med 50 öre för dag utöver honom eljest under dylik tjänstgöring tillkommande förmåner.

Under nuvarande förstärkta försvarsberedskap hava vissa svårigheter yppat sig, då det gällt att till tjänstgöring å ubåt kommendera värnpliktiga i den utsträckning, som betingas av rådande förhållanden. Dessa svårigheter sammanhånga givetvis med de i jämförelse med annan sjötjänstgöring större risker, som ubåtstjänsten medför, samt med de olägenheter i övrigt, som åtfölja denna tjänstgöring. Till den på sistone ökade obenägenheten att mottaga sådan kommendering ha otvivelaktigt även medverkat de timade olyckshändelserna vid ubåtsvapnet.

Mot bakgrunden av nu anförda förhållanden har departementschefen ansett motiverat, att de å ubåt under beredskapstid tjänstgörande värnpliktiga beredas någon ekonomisk gottgörelse utöver vad som enligt nu gällande bestämmelser tillkommer dem. I avbidan på resultatet av den pågående revisionen av krigsavlöningsreglementet föreslås att den ifrågasatta förbättringen lämpligen konstrueras såsom en helt vid sidan av krigsavlöningsreglementet utgående förmån.

Med hänsyn till förmånens karaktär av en extra risk- och olägenhetspremie har departementschefen ansett densamma böra fastställas att utgå med ett och samma belopp, oberoende av den värnpliktiges tjänsteställning. Tilläggsersättningen har föreslagits bestämd till ett belopp av 50 öre för dag, eller således till samma belopp, som i sjötillägg utgår till 3:e klass sjöman vid tjänstgöring å ubåt vid rörlig förläggning. Departementschefen förutsätter emellertid, att frågan om utformningen och avvägningen av här ifrågavarande ersättning ytterligare beaktas vid den pågående revisionen av krigsavlöningsreglementet.

Här omförmäld ersättning har ansetts böra få utgå tills vidare från och med den 1 april 1944.

Uppkommande kostnader böra i likhet med övriga löneförmåner till militärpersonal avföras över vederbörligt anslag till löpande utgifter å förskottsstaten för försvarsväsendet och, om och i den mån förmånen finnes böra utgå för tid, då förskottsstat icke längre gäller, från vederbörliga å riksstaten uppförda anslag.

Utskottet.

Utskottet finner goda skäl föreligga för att å ubåt med rörlig förläggning tjänstgörande värnpliktiga beredes viss ekonomisk gottgörelse utöver vad som utgår till värnpliktiga, som fullgöra sjötjänstgöring å andra marinens fartyg. Utskottet delar departementschefens mening, att den ifrågasatta ersättningen bör konstrueras såsom en helt vid sidan av krigsavlöningsreglementet utgående förmån. Enligt chefens för marinen förslag skulle förmånen differentieras efter vederbörandes tjänsteställning, under det att departementschefen i likhet med försvarets civilförvaltning ansett densamma böra fastställas att utgå med ett för alla lika belopp. Utskottet finner för sin del övertvågande skäl tala till förmån för departementschefens förslag och tillstyrker detsamma. Den ifrågasatta tilläggsersättningen, 50 öre för dag, synes utskottet kunna godtagas. Mot det föreslagna sättet för bestridandet av härigenom uppkommande kostnader har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att värnpliktig vid tjänstgöring å ubåt vid rörlig förläggning må från och med den 1 april 1944 tills vidare uppbära särskild ersättning med 50 öre för dag utöver honom eljest under dylik tjänstgöring tillkommande förmåner.

2:o) **Särskild gottgörelse till vissa värnpliktiga för deltagande i minsvepningsarbete.** I förenämnda proposition nr 198 har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen medgiva (punkt 2), att värnpliktig, vilken under tid då riket ej är indraget i krig deltagar i minsvepningsarbete för undanröjande av befintliga mineringar, må, där han ej är berättigad uppbära sjötjänstbidrag, från och med den 1 april 1944 äga åtnjuta särskild ersättning med en krona för varje dag sådant arbete förekommit.

I proposition 1942: 63 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att personal, vilken efter den 1 juli 1941 deltagit i eller under tid, då riket ej vore indraget i krig, deltog i minsvepningsarbete för undanröjande av befintliga mineringar, finge komma i åtnjutande av ett tillägg av 100 % å eljest utgående sjötillägg eller sjötjänstbidrag för varje dag sådant arbete förekommit. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag, varefter bestämmelser i ämnet utfärdades genom brev den 1 april 1942.

Den särskilda ersättning, som jämlikt nyssnämnda brev må utgå för deltagande i minsvepningsarbete, har således bestämts såsom ett tillägg till el-

jest utgående sjötillägg eller sjötjänstbidrag. Härav följer, att värnpliktig, som icke är berättigad till sjötjänstbidrag — vilket är förhållandet beträffande värnpliktig, som fullgör värnpliktstjänstgöringens första omgång — icke heller äger utbekomma ersättningen. Anledning till denna begränsning torde närmast ha varit, att man tidigare utgått från att endast personal, som vore berättigad till sjötillägg eller sjötjänstbidrag, skulle beordras deltaga i minsvepningsarbete.

Då det emellertid visat sig, att jämväl värnpliktiga, vilka inkallats till fullgörande av fredstjänstgöringens första omgång, i icke ringa omfattning numera sjökommenderades å minsveparförband, har departementschefen funnit skäligt, att även dessa värnpliktiga erhålla viss ersättning för de med minsvepningsarbetet förenade riskerna. Ersättningen till de värnpliktiga, vilka icke äro berättigade åtnjuta sjötjänstbidrag, har ansetts böra bestämmas till en krona för varje dag sådant arbete förekommit, att utgå från och med den 1 april 1944.

Uppkommande kostnader skola enligt förslaget bestridas på samma sätt som under punkt 1 angivna kostnader.

Utskottet finner med rättvisa och billighet överensstämmande, att jämväl värnpliktiga, vilka fullgöra värnpliktstjänstgöringens första omgång, erhålla särskild ersättning för de med minsvepningsarbetet förenade riskerna. Det föreslagna ersättningsbeloppet, en krona för varje dag sådant arbete förekommit, synes utskottet kunna godtagas. I fråga om tidpunkten för ersättningens utgående samt sättet för kostnadernas bestridande tillstyrker utskottet departementschefens förslag.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att värnpliktig, vilken under tid då riket ej är indraget i krig deltagar i minsvepningsarbete för undanröjande av befintliga mineringar, må, där han ej är berättigad uppbära sjötjänstbidrag, från och med den 1 april 1944 äga åtnjuta särskild ersättning med en krona för varje dag sådant arbete förekommit.

Stockholm den 19 maj 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Bäckström, Bäcklund, Heiding, Carlström, Boman, von Heland, Gustaf Iwar Anderson, Berling, Johan Eric Ericson* och *Sundberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Malmö, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Nilsson* i Steneberg, *Staxäng, Lindholm* och *Lundberg* i Hälsingborg.